827/09

Den 21. september 2009 blev i sag nr. 75.410:

xxxx xxxxxxxxx xxxxxx
xxxxxxx x
xxxx xxxxxx

mod

Bupa Insurance Limited
Palægade 8
1261 København K

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

_____

Forsikrede, der er omfattet af en af hans arbejdsgiver tegnet forretningsrejseforsikring i Bupa Insurance Limited, tidligere International Health Insurance danmark a/s, klager ved sin advokat over selskabets afvisning af at yde forsikringsdækning i forbindelse med en anmeldt psykisk skade.

Selskabet har afvist at yde forsikringsdækning med henvisning til, at klagerens lidelse skyldes "en række af psykiske belastende påvirkninger henover flere dage". Det er på den baggrund selskabets opfattelse, at han ikke har været udsat for et ulykkestilfælde i forsikringsbetingelsernes forstand.

Den omhandlede forsikring giver ret til udbetaling af ménerstatning, hvis et ulykkestilfælde medfører varigt mén svarende til en méngrad på mindst 5 %. Forsikringen giver desuden ret til erstatning for tab af erhvervsevnen (25 % af ménerstatningen), hvis ulykkestilfældet resulterer i et erhvervsevnetab på mindst 15 %. Et ulykkestilfælde defineres i forsikringsbetingelserne som "En pludselig og udefra kommende påvirkning af legemet med påviselig beskadigelse af det til følge, som sker tilfældigt og uafhængigt af forsikredes vilje".

2. 75.410

Klageren var som politibetjent udstationeret i Irak i perioden 31/8 til 28/9 2006. Han blev efter eget ønske hjemsendt i utide.

I klagerens skadeanmeldelse af 20/11 2006 henvises der til en vedlagt kopi af en til Arbejdsskadestyrelsen fremsendt "Anmeldelse af arbejdsbetingede lidelser". Af sidstnævnte dokument fremgår, at han under udstationeringen i Irak pådrog sig skade i form af stress-relateret psykisk påvirkning/belastningsreaktion og PTSD.

I psykiatrisk speciallægeerklæring af 11/1 2007 hedder det bl.a.:

> "PSYKISK:
> …
> Var som 22-årig soldat udsendt til Balkan og fortæller om dette ophold, at det var hårdt, men spændende, udfordrende og lærerigt. Var under opholdet observatør til div. krigshandlinger, uden at disse på noget tidspunkt angives at have forårsaget problemer. LM modtog efter hjemkomsten debriefing, på eget initiativ, ved forsvarspsykolog ad to omgange, men primært ifht. de ledelsesmæssige og interpersonelle udfordringer LM havde oplevet under opholdet, der var hans første mission som leder. Lige siden dette ophold haft tanke og lyst på en ny udstationering, hvorfor han også oplyser sig 100 % fokuseret, opsat og forberedt til ophold i Irak pr. 31. aug. 2006: '*jeg var fuldstændig optaget af det; forberedte mig med engelsk- og ledelseskurser mm.'*
> LM beskriver detaljeret fra opholdet, hvor han som udsendt politimand var på undervisningsmission. Oplyser at han allerede første uge fik indtryk af mangelfuld ledelse opfølgning, færdsel i ikke sikkert område, mangel på plan, og at en øverstkommanderende tidligt i forløber skal have udtalt *'det er ikke missionen der er vigtig. Det vigtigste er dansk politis tilstedeværelse'.* Bemærkningen betones at have udløst frustration, chok og usikkerhed om opgaven han var udsendt til. LM supplerer med at sige, at han som sådan syntes at han hurtigt faldt til, men *'det var som om vi slæbte uheldet med os ned';* området blev allerede under de første dages ophold beskudt og flere danske kammerater/kolleger var impliceret. LM erindrer ansvarsfølelse for modtagelse og samtale med disse kolleger efter tilbagekomsten, men der var ingen praksis herfor og ej heller formaliseret debriefing: *'jeg blev berørt over hændelsen, det var endnu et bevis på mangel på indsigt ifht. behovet for kollegial støtte',* fortæller videre, at de efter få dage skulle deltage i mindehøjtideligheder og parader for de afdøde, og at dette var næsten dagligt tilbagevendende. Beskydningerne af nabolaget rykkede nærmere og efter 3 uger blev de over højttaler varslet om luftangreb på lejren. Beskydningerne gentog sig flere nætter på rad med ringe søvn til følge. Dagsmissioner blev gennemført og om en enkelt episode fortæller LM, *'sikkerhedsforanstaltningerne blev truffet, men pga. organisatoriske forsinkelser, stress og de natlige skyderier, blev disse omgået af den øverstkommanderende på missionen'* og nævner eksempler herpå (kørsel på ikke sikker vej i ikke sikkert område uden vejtjek mm).
> LM betoner at han allerede efter kort tids beskydning *'følte noget forandret indeni'*, turde ikke lægge sig til ro, havde vejrtrækningsbesvær, rysten, lydoverfølsomhed, var vagtsom og frygtede for eget liv. Skrev brev til ægtefællen og børnene, *'for at de skulle have et minde om mig, hvis noget tilstødte mig'*. Tilføjer at han efterlod sit aftryk på brevet, *'for at de også skulle have noget mere af mig end blot et brev'.* Erindrer at han efter denne hændelse blev tilt. hektisk i sin aktivitet og af kolleger forsøgt beroliget. Ved efterflg. alarmering oplyser LM, at han løb i panik, og siden overfusede en nær og fortrolig ven og kollega i irritabilitet *'hvilket er*

utilgiveligt og uhørt for mig'. Symptomerne tiltog og LM kunne efter de 3 første uger ej sove, lå beredt på gulvet med alt udstyr klar til flugt, tankemylder (*'det hele gled mig af hænde'*) og mangel på koncentration (kunne ej læse en linie). Husker at han helst ville med soldaterne, frem for at forblive tilbage i lejren.
Ønskede pga. tilt. udmattelse og psykiske vanskeligheder at blive hjemsendt i utide, hvilket blev foranlediget, samtidig med, at LM udtrykte ønske om professionel hjælp ved hjemkomsten.
LM fortæller, at han siden hjemkomsten, uændret, har følt sig plaget af søvnløshed, natlige mareridt, vagtsomhed, er overfølsom for pludselige og høje lyde, har flashbacks, samt sammenfaringstendens; ægtefællen oplyser om to episoder fra ugen før samtalen, at en cykelklokke udløste kraftig fysisk reaktion hos LM og at synet af en pansret militær bil udløste gråd.
…
RESUMÉ OG KONKLUSION:
…
LM opfylder aktuelt samtlige kriterier for PTSD og vurderes svært traumatiseret jf. bestående symptomatologi (flashbacks, natlige mareridt, sammenfaringstendens, søvnforstyrrelse, lydoverfølsomhed, letvakt irritabilitet, koncentrationsbesvær og vagtsomhed) og med funktionstab som følge heraf. Tillige vurderes LM at opfylde kriterierne for depressiv enkeltepisode af moderat grad, hvilket aktuelt synes at vanskeliggøre den psykoterapeutiske intervention. Den depressive reaktion vurderes sekundært betinget til PTSD-symptomerne, hvilke vurderes direkte sammenhængende med hændelserne i Irak."

Af klagerens skrivelse af 3/5 2007 til selskabet fremgår:

"Jeg opholdt mig i Irak i perioden 1. September 2006 indtil onsdag den 27. September 2006, hvor hjemrejse før tid blev iværksat.

Jeg var i Irak i forbindelse med, at dansk politi deltager i et polititræningsprojekt, hvor vi skulle uddanne og vejlede politiledere i Basra området, der er beliggende i det sydlige Irak.

Vi var indkvarteret i 'Camp Danevang', der var beliggende på Shaiba Log Base. Dette er en tidligere flyveplads. 'Camp Danevang' var på skadetidspunktet base for de danske militære enheder og ligeledes for det civile danske polititræningsprojekt.

Fra søndag den 17. September kl. ca. 1600 og indtil onsdag den 20. September kl. ca. 0300 blev vi udsat for 3 raketangreb, som var rettet mod Shaiba Log Base. Hvert angreb bestod af flere raketter af 107 mm og 122 mm. Populært kaldet katuysha-raketter.

Efter det sidste raketangreb onsdag, der også var det voldsomste og det der ramte lige udenfor 'Camp Danevang', udviklede jeg psykiske symptomer.

Der hersker ingen tvivl om, at jeg blev psykisk skadet/syg af raketangrebene, der var irakiske oprøreres overfald direkte rettet mod Shaiba Log Base og dermed også 'Camp Danevang'.

Indtil de indtraf havde jeg haft det godt psykisk og fysisk og fungeret som jeg skulle i både arbejdsmæssig og social sammenhæng."

Arbejdsskadestyrelsen har ved afgørelser af 12/6 og 28/8 2008 fastsat klagerens méngrad og erhvervsevnetab til henholdsvis 25 % og 80 %.

Arbejdsskadestyrelsen har efterfølgende ved skrivelse af 5/12 2008 til det indklagede selskab præciseret, at der er tale om en anerkendt erhvervssygdom, og at påvirkningen således har varet mere end fem dage.

I den af klagerens advokat til nævnet fremsendte klageskrivelse af 22/12 2008 hedder det bl.a.:

> "IHI tilpligtes at anerkende, at L.H.M. har været udsat for en eller flere ulykker under sin udstationering af Irak, og derfor er berettiget til erstatning med 25 % af forsikringssummen på 3 mio. kr. eller 750.000,00 jf. i den forbindelse forsikringsaftalelovens § 24. Jeg gør videre krav på erstatning i medfør af betingelsernes § 18.3.2 og dermed 25 % af kr. 750.000,00 svarende til kr. 187.500,00.
>
> Det gøres gældende, at L.H.M. under hvert af de raketangreb, der ramte Camp Danevang i perioden den 17. til den 20. september 2006 var udsat for en udefra kommende påvirkning, der har medført en varig nedsættelse af hans erhvervsevne, idet hvert af disse angreb er egnet til at medføre den lidelse, i form af post traumatisk belastningssyndrom, som L.H.M. har pådraget sig. Beskydningerne af lejren var gennem en periode rykket nærmere, og de raketangreb, der ramte lejren den 17., 18., 19. og 20. september 2006 var særligt voldsomme og medførte, at L.H.H. anmodede om hjemsendelse i utide.
>
> IHI er derfor forpligtet til at vurdere de skadelige følger efter hvert af raketangrebene. Det bestrides derfor, at L.H.M.s skade er opstået som følge af påvirkninger henover flere dage.
>
> Det forhold, at Arbejdsskadestyrelsen har oplyst, at méngodtgørelse efter arbejdsskadesikringsstyrelsen er anerkendt som en erhvervssygdom kan ikke føre til andet resultat, allerede fordi, at IHI ikke er bundet af Arbejdsskadestyrelsens vurdering, men er forpligtet til at foretage en selvstændig vurdering."

Heroverfor har selskabet i skrivelse af 26/1 2009 til nævnet bl.a. anført:

> "Ved gennemgang af resultatet af den psykiatriske undersøgelse, som skadelidte, L.H.M. (herefter LHM) fik foretaget den 11. januar 2007, fremgår det, at LHM efter ca. 3 ugers ophold i Irak udviklede tydelige psykiske stresssymptomer.
>
> Set i forhold til forsikringsdækningen for *Ulykkestilfælde* må vi imidlertid oplyse, at vi ikke kan anerkende hændelsesforløbet som et dækningsberettiget ulykkestilfælde. Således er vores påstand, at der, med baggrund i de foreliggende oplysninger, ikke er tale om *en enkeltstående og pludselig udefra kommende påvirkning, der har forårsaget de varige følger,* men det er derimod en række af psykiske belastende påvirkninger, henover flere dage, der har efterladt forsikrede med et varigt mén.
>
> Til understøttelse af vores påstand om, at forsikredes psykiske lidelse, der er opstået efter opholdet i Irak, skyldes en påvirkning henover en periode, gør vi opmærksom på, at Ar-

bejdsskadestyrelsen, i en kendelse af den 12. juni 2008 har tilkendt forsikrede en varig méngrad på 25 %, som følge af en erhvervssygdom. Modsætningsvis må vi således antage, at Arbejdsskadestyrelsen er enig i ihi Bupas vurdering af, at der i den konkrete sag ikke foreligger dokumentation for, at en enkeltstående og pludselig hændelse har udløst de varige følger, men derimod, at det er en række påvirkninger henover en periode, der sammenlagt har resulteret i diagnosen PTSD og den deraf følgende varige méngrad på 25 %.

I afgørelsen fra Arbejdsskadestyrelsen er det påtegnet, under afsnittet varigt men, at kravene for at få godtgørelse herfor er, at det er en anerkendt arbejdsskade, som er en ulykke **eller** en erhvervssygdom. Det betyder at en erhvervssygdom, som er konstateret hos skadelidte, ikke kan sidestilles med en ulykke, som forsikringen hos ihi Bupa dækker.

Med henvisning til ovenstående argumentation samt Ankenævnet for Forsikrings kendelse af den 11. juni 2007, sagsnummer 69.530 fastholder vi således, at forsikrede, under nævnte ophold i Irak, ikke har været udsat for et af Forretningsrejsebetingelserne dækningsberettiget ulykkestilfælde, jf. definitionen herfor ovenover.

Det er som følge heraf, vi ikke kan imødekomme forsikredes krav om erstatning for henholdsvis varigt men og tab af arbejdsevne."

Hertil har klagerens advokat i skrivelse af 6/2 2009 til nævnet bemærket:

"Jeg anerkender, som anført af forsikringsselskabet, at L.H.M: tidligt under sit ophold udviklede psykiske stresssymptomer som følge af en række hændelser, der skete henover den periode, han var udstationeret i lejren.

Uanset at L.H.M. fik det tiltagende dårligt under sit ophold fastholdes det imidlertid, at det var de intense raketangreb der skete i perioden den 17. til 20. september 2006, der var årsag til, at L.H.M. hjemsendtes og udviklede diagnosen posttraumatisk stresssyndrom. Raketangrebene, der ramte lejren i denne periode, var langvarige og intense. Under angrebene lå L.H.M. i sengen med alt udstyr beredt på flugt. Han havde under angrebene tankemylder og udviklede mangel på koncentration, vejrtrækningsbesvær, lydoverfølsomhed og havde frygt for sit eget liv.

Det er derfor min opfattelse, at L.H.M., ved hvert af de intense raketangreb der ramte lejren i perioden den 17. til den 20. september 2006 var udsat for et dækningsberettigende ulykkestilfælde.

Bupa Insurance Limited påberåber sig til støtte for, at L.H.M.s psykiske lidelse skyldes en påvirkning over en periode og derved ikke er udløst af en ulykke, Ankenævnet for Forsikrings afgørelse af 11. juni 2007, sagsnummer 69530. Den påberåbte sag adskiller sig imidlertid fra nærværende sag derved, at de enkelte hændelser (i form af voldelig adfærd fra en borger) skete gennem en periode på knap 1½ år. Her fandt Ankenævnet, at klagerens psykiske skader ikke var opstået som følge af én pludselig hændelse under henvisning til, at klagerens tilstand var udviklet over denne længerevarende periode. I nærværende sag er der derimod tale om, at klager, L.H.M. var udsat for en eller flere voldsomme hændelser i form af raketangreb over en meget kort periode. Uanset at L.H.M. på tidspunktet for raketangrebene havde det dårligt, var det raketangrebene der medførte at han hjemsendtes og medførte de svære psykiske lidelser i form af depression og post traumatisk stress.

Det involverede forsikringsselskab i den ovenfor nævnte sag fra Ankenævn for Forsikring anerkendte iøvrigt, at psykiske indvirkninger efter omstændighederne kan anerkendes som

ulykkestilfælde, **'såfremt der er tale om traumatiske oplevelser i visse ekstreme situationer',** afgørelsens s. 3 hvor henvises til Ivan Sørensens *Forsikringsret,* 3. udgave. I nærværende sag er der ikke tvivl om, at de raketangreb, L.H.M. var udsat for, var voldsomt traumatiske oplevelser i en ekstrem situation. Også med denne argumentation er det min opfattelse, at hvert af de raketangreb, som ramte lejren må betragtes som et dækningsberettiget ulykkestilfælde.

Det fastholdes således, at L.H.M. i perioden den 17. - 20. september 2006 var udsat for en eller flere ulykker i form af daglige intense raketbeskydninger, som medførte at han udviklede posttraumatisk stresssymptom samt svær depression."

Herefter har selskabet i skrivelse af 26/2 2009 til nævnet bl.a. anført:

"Ud fra de samlede oplysninger i sagen, herunder det hændelsesforløb LHM har gengivet i sin samtale med speciallæge J.S. den 11. januar 2007 har Selskabet afvist erstatningsspørgsmålet grundet manglende indikation af, at LHM, jf. de gældende forsikringsbetingelser, har været udsat for et dækningsberettiget ulykkestilfælde, som isoleret set, og uden indflydelse af bestående stresstilstand, har medført en varig méngrad.

For god orden skyld tillader vi os atter at henlede opmærksomheden på LHM's eget udsagn om, at han allerede tidligt i udstationeringsopholdet oplevede en tiltagende psykisk påvirkning, bl.a. grundet mangelfuld ledelse af lejren, deltagelse i mindehøjtideligheder og mindeparader for afdøde, manglende formaliseret debriefing m.v., hvilket efterlod LHM med følelsen af frustration, chok og manglende overblik over den opgave han var sat til at varetage. Det er således Selskabets fortsatte påstand, at det ikke er en enkeltstående hændelse, der har udløst en varig méngrad, men derimod summen af det psykisk anstrengende miljø, som LHM har befundet sig i under det samlede udstationeringsforløb.

At Arbejdsskadestyrelsen efterfølgende har karakteriseret og anerkendt udløsningen af LHM's posttraumatiske stresssyndrom, som en erhvervssygdom, anser vi blot som en understøttelse af Selskabets påstand.

Følgelig fastholder vi Selskabets afgørelse af erstatningsspørgsmålet."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**§ 18**
ULYKKE OG OVERFALD
...
18.3: Hvis et ulykkestilfælde har medført invaliditet svarende til en méngrad på mindst 5 %, udbetales ménerstatning. … Uanset dækning fastsættes méngraden efter Arbejdsskadestyrelsens méntabel på grundlag af skadens medicinske art og omfang uden hensyntagen til forsikredes erhverv. Méngraden kan sammenlagt ikke overstige 100 %.
…
18.3.2: Hvis et ulykkestilfælde, efter at forsikredes helbredstilstand er blevet stabil, har medført varig nedsættelse af forsikredes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde, dækkes tab af erhvervsevne. Erhvervsevnetabet opgøres i henhold til Erstatningsansvarslovens § 5, og hvis forsikredes erhvervsevnetab er på mindst 15 %, har forsikrede ret til erhvervsevnetabserstatning på 25 % af den invaliditetserstatning, som udbetales i henhold til § 18.3.
…

Ulykke: En pludselig og udefra kommende påvirkning af legemet med påviselig beskadigelse af det til følge, som sker tilfældigt og uafhængigt af forsikredes vilje. Ved beskadigelse af forsikredes arme og ben kræves alene, at skadeårsagen skal være pludselig og med en påviselige beskadigelse af legemet til følge."

Nævnet udtaler:

Det påhviler den sikrede at sandsynliggøre, at der foreligger en af forsikringen omfattet forsikringsbegivenhed - i nærværende sag et ulykkestilfælde - som nærmere defineret i forsikringsbetingelserne.

Efter sin gennemgang af parternes indlæg og de fremlagte bilag finder nævnet, at det i sagen omhandlede begivenhedsforløb ikke kan karakteriseres som et - eller flere - ulykkestilfælde i forsikringsbetingelsernes forstand. På det foreliggende grundlag kan nævnet derfor ikke kritisere, at selskabet har afvist at yde forsikringsdækning som sket. Nævnet bemærker i øvrigt, at der for Højesteret verserer en sag om, hvorvidt psykisk skade kan sidestilles med legemlig skade.

Med denne tilføjelse

b e s t e m m e s :

Klagen kan ikke tages til følge.

J. Hermann